

אלא דעת בעל השטר, והכא כיון שהבעל כותב השטר, לא בעינן דעתה מצד דין שטר, אלא מהיקישא ליציאה.

פא דף י'. ומת האיש אשר שכב עמה לבדו, פירש רש"י — סנהדרין ס"ו — „ואע"ג דפטור דידיה לאו משום אונס אלא משום קטנות דאיהי לאו בת עונשין לגמרי". ומבואר מלשון זה, דהא דקטן לאו בר עונשין, אינו מטעם אונס, וכן מוכח לשיטת הרמב"ן — ס"פ האומנין — דאדם המזיק חייב אפילו באונס גמור, ומ"מ קטן המזיק פטור, ואף דתשלומי גזקין אינו בתורת עונש, מדחייב גם מזיק באונס, מ"מ קטן לאו בר חיובא הוא כלל.

פב תוד"ה כל הבעל וכו' תחלת העראה קונה או סוף העראה קונה. והריטב"א הקשה הא בתחלת העראה ודאי לא נעשית בעולה, ואמאי אסור לכה"ג לקדש בביאה, אי סוף העראה קונה, ושמא י"ל לדעת ר"ת דס"ל דהיכא שנעשית בעולה בב"א עם הקנין אסור, ולא שרי רק אם הלוח הקנין הוא קודם שנעשית בעולה, היינו אם קונה בתחלת העראה.

פג תוד"ה וחייבין עליה משום א"א וכו' דילמא איילונית היא. הקשה מהרש"א דילמא ממתינין עד שתגדל, ותירץ דמ"מ הוי התראת ספק, אבל בתוס' — יבמות פ' — כתבו דכה"ג לא מיקרי התראת ספק, כיון שהדבר מתברר למפרע, מיהו יש שכתבו בכונתם, דדוקא התם שהאיסור הוא ודאי, ואין הספק אלא אם הוא בר עונשין, אבל הכא הספק הוא שמא איננה א"א כלל, אלא דלכאורה אין טעם לחילוק זה, דמ"מ הדבר מתברר למפרע, ואם אין טעם זה מספיק, לא יועיל גם בקטן.

פד ע"ב. מוחזקני בך שאתה בקי בחדרי תורה לדרוש בק"ו אי אתה יודע, לכאורה מה ענין ק"ו לבקיאות בחדרי תורה, ואמר כ' מו"ר הגר"ח הלוי זצ"ל, כי לדרוש בק"ו א"צ לבקיאות, אבל לידע שהק"ו הוא של קימא, ואין עליו שום פירכא, לזה צריך להיות בקי בחדרי תורה, כי אפשר שהק"ו הוא בהילכות שבת, ויש עליו פירכא מדיני טומאה וכיוצא בזה, ובעיקר מחלוקתם, אם ארוסה אוכלת בתרומה מדאורי"י קשה לעולא דיליף ארוסה מקנין כספו,

והכא אפילו מ"ד אוכלת יליף מק"ו ולא מקנין כספו, וצ"ל דעולא ס"ל כרבינא דמחלוקתם בדרבנן.

פה תוד"ה ומה שפחה וכו' יבמה הוכיח. ואף דשיטת תוס' דיבמה הוקוקה אוכלת בתרומה מדאורייתא, זהו למאי דקיי"ל בעולא, אבל השתא דס"ד דארוסה לא אכלה מדאורייתא, ודאי שומרת יבם לא עדיפא מארוסה, מיהו בסוטה, ר"פ ארוסה, פליגי תנאי בהכי, אי שומרת יבם עדיפא מארוסה או ארוסה עדיפא. **פו** תוד"ה זו שביאתה וכו' והר"מ פ"י וכו'. בפ"ק דנדה — ז' — פליגי תנאי, אי עבדינן ק"ו מדאורייתא לדרבנן, ותנן במס' ידים אין דנין ד"ס מד"ת ולא ד"ס מד"ס, ועיי"ש בתוס' הרא"ש בנדה.

פי דף י"א: והרי טענה פירש"י בשלמא אי כסף הוא ממון ולא פירש הכתוב כמה, ע"כ לא מסרו אלא לחכמים, אבל אי כסף דוקא תיקש"י שתים מג"ל. וקשה דאפילו כסף דוקא, ג"כ לא פירש הכתוב כמה, אלא משום דתפסת מועט, אמרינן דסתם כסף הוא מטבע הפחותה של כסף, והיא מעה, והוי כאילו נתפרש מעה בכתוב א"כ ה"ה אם כסף הוא ממון ג"כ נימא דהוא השיעור הפחות שבממון, והיא פרוטה, וכאילו נתפרש בכתוב שיעור פרוטה, ומה הבדל בין זל"ז.

פח מפרוטה מי מגרעא. והקשה במנחת חנוך להסוברין דשייך גרעון מהשוויי אפילו לא נקנית בכסף פריך הכא, ופירש דכונת הגמ' רק שהפסיקה תהא דינר, אבל אה"נ דלקנות סגי בפרוטה, אלא דצריך שיתחייב להשלים עד דינר, וכן לב"ש בקידושין עיי"ש, ולא משמע הכי כלל, דב"ש אומרים בדינר דומיא דב"ה בפרוטה, ועוד אי נימא שאם לא יתחייב להשלים אינה מקודשת, גם ההתחייבות לא תועיל, לדעת הרמב"ן ורשב"א גבי מנה אין כאן, כיון דלא יצא הכסף מרשותו, אבל יש לפרש לפי דרכו, כיון דעכ"פ מוכח דשיוויה של אמה הוא לא פחות משתי פרוטות, א"א לקנותה בפחות משיוויה הקצוב, ואף דבכל קנין כסף א"צ לפרוע כל השיווי בשעת הקנין, היינו משום דהתם לא קצבה התורה כמה יהא השיווי, והשיווי הוא רק לפי דעת בני אדם, אבל

[דף טו ע"א - טו ע"ב]

הבומרים מקפסין לו. פירש"י משמחין עכ"ל ואפשר דנקיט האי לישנא שהוא סובל ג"כ לשון נגע וקלס כמו שכתב המוס"ק דהיינו שהבומרים עמין ג"כ אפשר שכתבו נאמיהם לנגחא ליהודי וק"ל:

דף סד ע"ב גמרא ומוזרעך ויא ב"ז זרעך. כתב הסמ"ג לאוויין מ' ויש בזה טעם לתשובת המינים מפני שבמיתות צ"ל מתכפרין המומצין זה עשה כ"כ עבירה גדולה שאין הקב"ה רוצה שיהא לו כפרה או וזוה הטעם אני אומר כי עכ"ל ע"ש וזוה נראה לתת טעם הא דלמרינן בכל דוכתא דאין עונשין מן הדין אע"ג דק"ו מדה היא צמורה מכ"מ אין לדון כן לענין עונש דלימא זה שעשה עבירה הממורה נזו אינו מתכפר עונשו המפורש בקלה ממנה בן וק"ל: שם העבירו ברגל פטור בו. והמיימוני פ"ו ג' מהלכות ע"ז כתב ומעבירו צרגלו מלד זה כן וע"ש דברי בעל כסף משנה גם רש"י צומט ד' פירש כן וע"ש ברא"ס ואין להאריך: שם וזמאן דאמר מוגדף ע"ז היא ברת במגדף בו. לניכא למימר דההוא מאן דלמאן דסבירא ליה למגדף ע"ז היא חיה ליה דמוגל לאו ע"ז היא ואלטרינך ליה למוגל שלא כדרכה דהא כיון דמגדף ליה דמוגל לאו ע"ז היא לא סמכדן למיזי עליה כרת בשלל כדרכה כמו שכתבו המוספות ה' והיינו טעמא כיון דליכא חיוב מיתה בשלל כדרכה צמולך כדקמיה צברימא ליה לן לאוקמי ביה חיוב כרת וק"ל: בפירש"י בד"ה ר' ינאי פירש עד שימסור דמתני' אתא בו מסירה פ"בומריין קאמר עכ"ל. והא דקאמר מ"ה יכול העביר בו לאו אהך מלתא קאמר דהך מלתא לא מפרש צברימא טפי מצמתי' אלא דקאמר מ"ה דמפיך ליה מסירה מקרא גלל תתן כרבי ינאי דזה אינו מפורש צמתי' ולא ינאי ליה לפרש דטעמא דמתני' דעני מסירה קאמר ר' ינאי לפרש מדכתיב לא תתן דל"כ הוה ליה למימר מה"מ אמר ר' ינאי בו שנאמר ומוזרעך לא תתן בו וק"ל: בפירש"י בד"ה וזמאן דאמר בכריתות מגדף בו משורר ע"ז

כרת דכתיב במגדף ע"ז אהרי שדרכה בו עכ"ל. דלית לן לאוקמי חיוב כרת אלא צמקוס דליכא מיתה צהמלה ומשורר שלל כדרכה אינו חיוב מיתה דאינו מד' עבודות וק"ל: תוס' בד"ה שששה כריתות בו ואע"ג דה"ל טפי פ"אוקמי גופיה למעביר בו עכ"ל. קתא משמע דלא קשיא להו הכי רק לפירושם דכל שלשה כריתות כתיבי צמולך ולא לפ"ה ואפשר משום דלפ"ה ינאי טפי דליכא למימר דהנהו מרי דכתיבי צמולך מוקמינן להו מסבדא חלה לכדרכה צמולך וחלה לכדרכה ע"ז וההוא כרת דכתיב ע"ז גופיה אחי שלל כדרכה ע"ז אצל לפירושם דכל שלשה כריתות צמולך כתיבי קשיא להו דה"ל טפי בו ודו"ק: תוס' בד"ה למעביר בנו בו תימיה כיון דמוזרע ע"ז הוא תיפוק בו עכ"ל. כבר הרגיש רש"י ה' בזה קתא שפירש דלא מוקמינן כרת בשלל כדרכה אלא בהנהו ד' עבודות דמנינו בזה חיוב מיתה בשלל כדרכה אצל אין זה מספיק דהא למ"ד מולך ע"ז הוא חיוב צמולך נמי מיתה שלל כדרכה דכתיב לעיל צברימא ועוד דלשיטת המוספות ז' דכולהו ג' כריתות צמולך כתיבי אמאי לא נוקמיה נמי לשלל כדרכה צמולך כיון דכתיב צמולך והוי נמי ע"ז וק"ל: תוס' בד"ה ובי שששה בו ואם תאמר דרבי עקיבא אמר תקשה בו אב"ד מרי' קשיא בו עכ"ל. גם כל זה לשיטתם ה' דכל שלשה כריתות צמולך כתיבי וכ"כ מהרש"ל וק"ל: בא"ד לעבירים ש"א כדרכה משום ע"זם הוה וע"זם הבא אי נמי חד לעבירים ש"א כדרכה ותרתי צמולך בו עכ"ל. קתא קשה דלפי זה מאי קשיא ליה וכי שלשה עולמות יש בו הא ליכא למימר דלמרינך כולהו דהיינו ג' דכתיבי צמולך ונ' דכתיבי צעכו"ס והיינו תרתי לכדרכה צעולס הוה ועולס הוה ותרתי לשלל כדרכה צעכו"ס צעולס הוה וצעולס הוה ותרתי למוגל צעוה"ז ועוה"צ ויש לומר דקושטא קאמר דלית ליה רק תרתי צעכו"ס דהכרת מכת דברה מורה כלשון בני אדם ט' ודו"ק:

חידושים	חכמת שלמה	הנהות
דף סד ע"ב רש"י בד"ה שראג דליבני בו ומכאן ומעבירו עליה ואינו שורפו בו. כ"ל. ונ"ל לאפקי מפיוש הערוך ה' תוס' בד"ה וכי שלשה בו מקראי דמולך כעבודת גלולים בו. כ"ל וה"ל. ונ"ל פירוש מולך שכתבו בני עריות ונא גלוי עיני לעבודת גלולים ודו"ק:	דף סד ע"ב גמרא כל אדם התם מאפס בו. כ"ל. רש"י בד"ה הכי גרסינן בו מסירה משמע אלא הכי בו מסירה תלמוד לומר לא תתן. כ"ל וה"ל: רש"י בד"ה פשוט מהא מתני'. כ"ל וה"ל: רש"י בד"ה תלמוד לומר לא אריני הוא ולא זה בו מבתתו מזרעו ודרשא קמייתא ואם העלם בו. כ"ל: רש"י בד"ה דרך עברה עברתו של מולך. כ"ל: רש"י בד"ה ג' ההוא ובמשפחתו והכרתי אותו ואת כל העם הזונים אחריו וגו' והוא עבודת כוכבים והא דכתיב בו בני אדם ואת כ"ל. כ"ל: רש"י בד"ה אחת שלא בו שהוא חיוב עליהם בו. כ"ל: רש"י בד"ה ולמאן דאמר בכריתות בו משורר לעבודת כוכבים כרת בו שדרכו בכך ופלוגתא היא בכריתות דאיכא בו. כ"ל וה"ל: רש"י בד"ה והלא כבר בו כתיבא וכי שלשה בו לכשנגדו פריך דאיהו ס"ל במוקדשין בו טעמא דנפשיה אמר בו. כ"ל: תוס' בד"ה שלש כריתות בו וקשה לר"י. כ"ל נכ"י:	

מהר"ם

בפרשת קדושים ומוקי הנהו תרי דכתיבי גבי מולך חד לע"ז כרת כדרכה וחד מולך איכא נמי לאקשווי דלמא תרווייהו אתי למולך גופיה ואתי כרת השני לעושה עבודת מולך לשאר ע"ז דהיינו מעביר בנו שלא כדרכה וקשיא זו ענין בפני עצמה ואלעיל קא מהדר: בתוס' ד"ה למעביר בנו ובתו ש"א כדרכה תימיה כיון דמולך ע"ז הוא תיפוק ליה מההוא כרת דאוקמינן לע"ז שלא כדרכה. יש להמהו על דברי התוס' הללו הא אע"ג דכבר מוקמינן חד כרת לע"ז שלא כדרכה היינו בזהוה ומקטיר והשתחווא לע"ז שלא כדרכה וכדילפינן בגמרא לעיל יב' בזביחה דצאה מן הכלל ללמד מה זביחה שהיא מיוחדת עבודת פנים והשתחווא יצא ללמד על עצמה אבל שאר עבודות אע"ג שהן דרך כבוד כגון גיפוף ונישוק לא מחייבי בשלא כדרכה לכך אצטרך שפיר כרת בפני עצמו מעביר בנו ובתו לחייב ככל שאר ע"ז שלא כדרכה אע"ג שהעברת בנו אינו עבודת פנים וכי פירש"י באגן ולמ"ד מולך ע"ז וכי בא הכתוב לחייב עלה אף בשאר ע"ז שאין דרכן בכך שלא מצינו אלא זביחה וקטור והשתחווא יב' וצ"ל דהתוס' לא ס"ל כפירש"י אלא ס"ל דאע"ג דלעיל דין אמרי' מה זביחה שהיא מיוחדת עבודת פנים היינו דוקא לענין חיוב מיתה דמספק לן מספק דזביחה לאלהים יחוס דזביחה שהיא עבודת פנים ע"ז הכלל ללמד על הכלל כולו אבל לענין כרת כי מוקמינן ההוא כרת יתירה דכתיב גבי מולך לע"ז באם אינו ענין ולחייב בע"ז כרת אף בשלא כדרכה ככל עבודות שלא כדרכה הוה דינא הכי דמניל לחלק ולומר דקא הא כרת דוקא אעבודות פנים וכיון דמסתבר לן טפי לעבירות שחייב בהן בשלא כדרכה אלא עבודות פנים ובתו בכלל ולכן הקשו התוס' שפיר דל"ל כרת בפני עצמו למעביר שלא כדרכה הא בכלל כרת דמוקמינן לכל שאר העבודות שלא כדרכה הוא ותירצו דאי לא הוי כתיב אלא חד כרת לא הוה מוקמינן לשאר עבודות שלא כדרכה אלא למעביר לומר דהוי מסתבר לן טפי לאוקמי לגופיה כיון דס"ל השתא דהעברת בנו ובתו עבודה היא לע"ז ולא חוק בעצמה וק"ל: בתוס' ד"ה וכי שששה ע"זמות יש וכו' דלעולם הוה נפקא לן מקראי דמולך באם אינו ענין. כ"ל ונ"ל דהתוס' לפי סברתם אולי דפירשו בדבור שלפני זה מולך עצמו כתיבי ג' כריתות אתא חד לע"ז כדרכה וחד

הנהות והערות

אן עיין בהגהות עיני שמואל. בן עפ"י יסוד זה מיישב התשובה מהאכה סי' קכו את קרית התוס' בכבודות דף יד ע"ב בד"ה טוב טוב מבעיא. ועיין בספר מידות אהרן פ"ב ח"ג סברא אחרת בהא דאין עונשין מן הדין. ועיין בנודע ביהודה ח"מ תנינא שאלה ס שהוכיח מהסמ"ג חידוש גדול שהריגת ורדף הוא בגדר עונש ולא בגדר הצלה. וע"ש הגה מכן המחבר. ודוגמאות להמהרש"א עיין במכות דף ב ע"ב בגלות במזיד, תוס' פסחים דף לב ע"ב תלמוד בבלי ע"ז והדר > - כה סנהדרין / תלמוד בבלי {עמוד 349} {726077}

הודפס מאתר אוצר החכמה